

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR**MUSTAFA HİDAYET VAHAPOĞLU BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/19608

Karar Tarihi : 22/2/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Mustafa İlhan ÖZTÜRK

Başvurucu : Mustafa Hidayet VAHAPOĞLU

Vekili : Av. Barış Bilgin DİLMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, siyasetçi olan başvurusunun yaptığı bir konuşma sırasında dışişleri bakanına karşı söylediği sözler nedeniyle aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/6/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Emekli albay olan başvurucu, olay tarihinde Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Merkez Yürütme Kurulu üyesi ve aynı zamanda genel başkan başkanışmanı olarak görev yapmaktadır. Başvurucu, MHP Kars İl Başkanlığı tarafından 25/8/2011 tarihinde Kars'ta gerçekleştirilen bir iftar programına davetli olarak katılmıştır. Programda partililere hitaben yapmış olduğu konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır:

"Şimdi Amerika Birleşik Devletlerinin bölgedeki planlarını yerine getirebilmek için, İngiltere'nin bu coğrafyadaki bazı planlarını yerine getirebilmek için, Avrupa Birliği ülkelerinin yine bu coğrafyadaki bazı planlarını yerine getirebilmek için Türk askeri dahil devletin bütün imkanları kullanılabildiği gibi, bavullarla kendi devletlerine isyan etmiş olan ve ne olacağı meçhul olan insanlara Türkiye Cumhuriyeti devleti 70 yıllık 80 yıllık hatta ta Selçuklu'dan itibaren alacak olur isek Türk devlet geleneğini ayaklar altına alan bir takım uygulamalar yapıyor. Türk Devlet geleneğinde Osmanlı'da da Selçuklu'da da komşumuzun iç huzuru bizim için önemlidir. Onun toprak bütünlüğü bizim için önemlidir. Dün Kaddafi'den ödül alabilmek için çadırının kapısında bekleyen sayın Başbakan, onun verdiği ödül ile şereflendiğini söyleyen sayın Başbakan, bugün Kaddafi'nin muhaliflerini desteklemek üzere Amerika'nın posta beygiri gibi habire Dışişleri Bakanını gönderiyor. Öyle mi değil mi arkadaşlar? Suriye'ye bakıyoruz. Dime kadar Bakanlar Kurulu üyeleriniz müşterek Bakanlar Kurulu toplantısı yapıyordu. Kardeş ülkeydik. Bugün ne oldu? İşte bugün sözümün başında ifade ederek girdiğim o Rasmussen'in NATO'nun çizmiş olduğu planlar uygulanıyor. Eski bir asker olarak şunu söylüyorum: Türkiye Cumhuriyeti NATO'nun, ABD'nin, AB'nin emrinde değildir. Türkiye Cumhuriyeti şehitlerin emanetidir bize. Dört tane soytarının, dört tane soysuzun on-on beş tane köksüzün birilerine altın tepşiler üzerinde sunacağı bir ülke değildir."

10. Bakan A.D. (davacı) başvurucunun anılan konuşmasında kişilik haklarına saldırıda bulunduğu iddiasıyla 9/9/2011 tarihinde Ankara 24. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 10.000 TL'lik manevi tazminat davası açmıştır. Davacı, başvurucunun konuşmasında kendisine hakaret ettiğini, eleştiri sınırlarını aşan sözler sarf ederek kişisel haklarına saldırıda bulunduğunu ileri sürmüştür.

11. Mahkeme 11/3/2013 tarihli kararla davanın kısmen kabulü ile başvurucunun davacıya 2.000 TL tazminat ödemesine karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde; *"Amerika'nın posta beygiri gibi"* ifadelerinin eleştiri sınırlarını aştığı, her eleştiri gibi siyasi eleştirilerin de eleştiri sınırı aşılmadan, kişilik haklarına yönelmeden yapılması gerektiği, söz konusu ifadelerin ise hakaret niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

12. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Daire) 12/6/2014 tarihli ilamla davanın tamamen reddedilmesi gerektiği kanaatiyle hükmün bozulmasına oyçokluğuyla karar vermiştir. Daire gerekçesinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıfta bulunularak özellikle siyasi kimliğe sahip olan kişilerin kendilerine yönelik sert, ağır hatta incitici eleştirilere katlanması gerektiği vurgulanmış; rahatsız edici fikirlerin de ifade özgürlüğü korumasından yararlanması gerektiği belirtilmiştir.

13. Mahkeme, Dairenin anılan bozma kararına uymayarak 30/12/2014 tarihli kararı ile önceki kararında direnmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine direnme kararını inceleyen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Genel Kurul) 6/11/2018 tarihli kararıyla direnme kararının

yerinde olduğuna hükmetmiştir. Genel Kurul gerekçesinde; başvurucu tarafından kullanılan sözlerin siyasetçi olan davacının katlanması gereken eleştiri sınırlarını aştığı, özellikle "Amerika'nın posta beygiri gibi" ifadesinin çağrıştırdığı anlam itibarıyla küçük düşürücü olduğu belirtilerek kullanılan sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında kalmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

14. Genel Kurul, hükmedilen miktara yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyayı Daireye göndermiştir. Karar 2/5/2019 tarihinde onanarak kesinleşmiştir. Nihai karar başvurucuya 20/5/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 14/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

B. Uluslararası Hukuk

17. İlgili uluslararası hukuk için bkz. *Koray Çalışkan*, B. No: 2014/4548, 5/12/2017, §§ 17-23; *Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, §§ 29-37.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 22/2/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucu; kendisinin muhalefet partisinde görev alan aktif bir siyasetçi olarak Hükümetin ve dışişleri bakanı olan davacının yürütmekte oldukları dış politikadaki tutarsızlıkları hedef aldığını, davacıya kişisel olarak saldırıda bulunmadığını, Hükümetin politikaları hakkında değerlendirmelerde bulunduğunu, siyasi eleştirilerde bulunma hakkının olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, siyasetçilerin kendilerine yönelik eleştirilere karşı daba tahammüllü olması gerektiğini ifade ederek davacıya yönelik eleştiri mahiyetindeki paylaşımlarından dolayı manevi tazminat ödemesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini iddia etmiştir.

20. Bakanlık görüşünde; başvurucunun yaptığı konuşma sırasında kullandığı sözler nedeniyle aleyhine tazminata hükmedilmesinin başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahale olup olmadığı, çatışan iki değer arasında (ifade özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı) adil bir denge kurulup kurulmadığı dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

21. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

23. Başvurucunun bir siyasetçiye yönelik sözleri nedeniyle manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

24. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar... demokratik toplum düzeninin... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

25. Yukarıda anılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

26. 6098 sayılı Kanun'un 49. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

27. Müdahalenin *başkalarının şöhret veya haklarının* korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk

28. Anayasa Mahkemesi *demokratik toplum düzeninin gerekleri* ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır. Buna göre temel hak ve özgürlükleri sınırlayan tedbir, toplumsal bir ihtiyacı karşılamalı ve başvurulabilecek en son çare niteliğinde olmalıdır. Bu koşulları taşımayan bir tedbir, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (*Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 51; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

29. Başvurucunun ihlal edildiğini iddia ettiği ifade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme ve gerçekleştirme konusunda başkalarını ikna etme çabaları ve bu çabaların hoşgörülle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindedir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Bekir Coşkun*, §§ 33-35; *Tansel Çölaşan*, §§ 35-38).

30. Bununla birlikte ifade özgürlüğü, sıkı bir şekilde yorumlanması gereken istisnalara tabidir ve herhangi bir kısıtlama ihtiyacı ikna edici bir şekilde tesis edilmelidir. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden ve bu bağlamda ifade özgürlüğünü kullananların uyması gereken görev ve sorumluluklardan biri de başkalarının şöhret veya haklarının korunmasıdır. Bireyin şeref ve itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanır (*İlhan Cihaner* (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 44). Devlet, bireyin şeref ve itibarına keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 41; *Adnan Oktar* (3), B. No: 2013/1123, 2/10/2013 § 33; *Bekir Coşkun*, § 45; *Önder Balıkcı*, B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 44).

31. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında bu iki hak arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmiştir (*İlhan Cihaner* (2), § 49; *Nilgün Halloran*, § 27). Bu, soyut bir değerlendirme değildir. Çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için başvurucunun kullandığı ifadelerin türünün, kamusal tartışmalara katkı sunma kapasitesinin, ifadelere yönelik kısıtlamaların niteliğinin ve kapsamının, ifadelerin kimin tarafından dile getirildiğinin, kime yöneldiğinin, tarafların konumlarının, ilgili kişilerin önceki davranışlarının ve kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığının değerlendirilmesi gerekir (*İlhan Cihaner* (2), §§ 66-73; *Nilgün Halloran*, § 44; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 58-66; *Ergün Poyraz* (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56).

32. Söz konusu değerlendirmelerde derece mahkemelerinin belirli bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, bir *kısıtlamanın* ifade özgürlüğü ile bağdaşıp bağdaşmadığı hususuna karar vermede yetki sahibi olan iç hukuktaki son mercidir (*Sinan Baran*, B. No: 2015/11494, 11/6/2018, § 37).

33. Anayasa Mahkemesinin görevi, bu denetimi yerine getirirken derece mahkemelerinin yerini almak değil söz konusu yargı mercilerinin takdir yetkilerini kullanarak verdikleri kararların Anayasa'nın 26. maddesi açısından doğruluğunu denetlemektir (*Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 76). Anayasa Mahkemesi; somut olayın koşullarında başvurucaunun yaptığı konuşmada kullandığı ifadeler nedeniyle manevi tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, gerçekleşmesi amaçlanan meşru amaçla orantılı olup olmadığını, bunu haklı göstermek için ortaya konan gerekçelerin ilgili ve yeterli görünüp görünmediğini davanın bütününe bakarak değerlendirecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56; *Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri*, § 120; *Sinan Baran*, § 38).

34. Somut olayda kullanılan ifadelerin muhatabının şeref ve itibar hakkını ihlal ettiğinin ortaya konulması hâlinde başvurucaunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı kabul edilebilir. O hâlde çözümlenmesi gereken mesele, derece mahkemelerinin başvurucaunun açıklamalarının davacının şeref ve itibarını zedelediğini ikna edici bir biçimde ortaya koyup koymadığı olacaktır. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurucaunabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Bekir Coşkun*, § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çölaşan*, § 51).

iv. Somut Olayın Değerlendirilmesi

35. Başvuru konusu olay, bir siyasetçi olan başvurucaunun mensubu olduğu siyasi parti teşkilatının düzenlediği bir iftar yemeğinde yapmış olduğu konuşmada Hükûmete yönelik eleştirilerde bulunduğu sırada o tarihte görevde olan dışişleri bakanı hakkında kullanmış olduğu "*Amerika'nın posta beygiri gibi*" ifadesi nedeniyle manevi tazminat ödemesine ilişkindir. Öncelikle Mahkemenin konuşma sırasında kullanılan anılan ifadeyi tırnaklama yaparak bütün konuşmanın tamamından ayrı bir şekilde değerlendirdiği görülmektedir. Oysa derece mahkemelerinin bir *kısulamanın* ifade özgürlüğü ile bağdaşıp bağdaşmadığı hususuna karar verirken kullanılan ifadeleri bağlamından kopartmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirmesi gerekmektedir (*Nilgün Halloran*, § 52; *Önder Balıkcı*, § 45).

36. Yapmış olduğu konuşmanın tamamına bakıldığında başvurucaun, Hükûmetin hedef aldığı dış politikasının tutarlı ve öngörülebilir olmadığını iddia etmiştir. Nitekim başvuru dilekçesinde başvurucaun; Başbakan'ın daha önce NATO'nun Libya'ya asker göndermesine karşı çıkmasına rağmen daha sonraki tarihlerde bunu desteklediğini, dışişleri bakanı olan davacının ise Libya'daki siyasi otoriteye muhalif olanlara maddi destekte bulunacağına dair açıklamalarda bulunduğunu ifade etmiştir. Başvurucaun, bu süreçte Hükûmetin önceki tutum ve açıklamalarının aksine Libya konusunda Amerika Birleşik Devletleri ile birlikte hareket edilmesini sert bir dille eleştirmiş, davacının Amerika Birleşik Devletleri adına sıklıkla Libya'ya gittiğini ima ederek "*Amerika'nın posta beygiri gibi*" ifadesini kullanmıştır. Başvurucaun konuşmasında Suriye politikasından da örnekler vererek kısa zaman öncesinde dost ve müttefik olunmasına karşın daha sonra siyasi ilişkilerin bozulduğuna dair hatırlatmalarda bulunmuş ve Hükûmetin dış politikada bağımsız hareket

edemediğini ileri sürmüştür. Görüldüğü üzere başvuru, muhalefet partisinde görev alan aktif bir siyasetçi olarak Hükümetin ve dışişleri bakanı olan davacının yürütmekte oldukları dış politikadaki tutarsızlıkları hedef almıştır. Bu nedenle başvuruçunun sözlerini sebepsiz, kişisel bir saldırı amacıyla sarf ettiği de değerlendirilmemiştir.

37. Söz konusu konuşmanın muhalefet partisine mensup bir siyasetçi tarafından partisine mensup davetlilerin olduğu bir akşam yemeği sırasında sınırlı sayıda bir topluluğa hitaben yapıldığı da gözardı edilmemelidir. Başvuru, iktidar partisini ve iktidar partisinden bir üyesi olan davacıyı hedef alarak siyasi arenada avantaj elde etme ve aynı zamanda parti teşkilatındaki kişileri motive etme gayesindedir. Bu noktada siyaset adamlarının birbirlerine karşı kullandıkları sözlerin açıkça polemik çıkarmaya, şiddetli tepkiler yaratmaya ve taraftarlarını konsolide etmeye yönelik siyaset üsluplarının bir parçası olduğu kabul edilmelidir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, § 65).

38. Bununla birlikte toplumun tamamını ilgilendiren ve kamusal bir tartışmaya katkı sunduğu konusunda şüphe bulunmayan konularda oluşan rahatsızlıkların yüksek sesle dile getirilmesinin ancak düşüncelerin herhangi bir engelle karşılaşmadan açıklanabileceği demokratik rejimlerde mümkün olduğu da unutulmamalıdır (*Deniz Karadeniz ve diğerleri*, B. No: 2014/18001, 6/2/2020, § 129).

39. İletişim aracı anlamıyla kullanıldığı anlaşılrsa da "*posta beygiri*" ifadesinin kullanılan dil ve üslubun muhatabı açısından rahatsız edici olduğu kabul edilebilir. Ancak Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında benimsediği gibi demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan ve toplumun ilerlemesi, bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü, sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıncı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (*Emin Aydın (2)*, B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; *Bekir Coşkun*, § 52). Anayasa Mahkemesi yine pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya hatta kısırtılmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (*Ali Suat Ertoşun*, B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, § 102). Bu sebeplerle başvuruya konu konuşmada geçen ve tazminat ödenmesine neden olan bu gibi ifadelerin hazırlanışlarında kullanımının topluma kaba ve rahatsız edici bulunması hukuk sisteminde ceza veya tazminat şeklinde bir müeyyide bağlanmasının tek başına haklı gerekçesi olamaz.

40. Seçmenlerini temsil eden, onların taleplerini, endişelerini ve düşüncelerini politik alana aktaran ve çıkarlarını savunan, seçilmiş kişiler için ifade özgürlüğünün özellikle değerli olduğu açıktır. Bu sebeple müdahale eğer bir siyasetçinin ve özellikle muhalefet partisinden bir üyesinin ifade özgürlüğüne yönelik ise başvuruların çok daha sıkı bir denetimden geçirilmesi gerekmektedir. Buna ilave olarak mevcut başvuru konusu olaylar halka mal olmuş kişiler olarak hareket eden siyasetçiler arasında geçtiği için kabul edilebilir eleştiriler sınırları sıradan bir kimse ile karşılaştırıldığında daha geniştir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, § 61; *Nihat Zeybekçi*, B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 38). Bu sebeple davacının kendisine yönelik eleştirilere sıradan insanlara göre daha fazla hoşgörü göstermesi gerekir.

41. Yukarıdaki tespitlere karşın Mahkeme, başvuruçunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarın korunması hakkı arasında bir denge kurmaya çalışmamıştır. Mahkemenin başvuruçunun tazminat ödemesine karar verilmesine ilişkin ileri sürdüğü gerekçeler, başvuruçunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahale için ilgili ve yeterli bir

gerekçe olarak kabul edilemez. Başvurucunun tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna ulaşılmıştır.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

44. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

45. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğ.leri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

46. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

47. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülünen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın

yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

48. İncelenen başvuruda başvurusunun konuşmasında geçen ifadeler nedeniyle Mahkemenin başvurusunun manevi tazminat ödemesine ilişkin kararının gerekçesinin ilgili ve yeterli olmadığı, bu nedenle başvurusunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

49. Bu durumda ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 24. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

50. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 24. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/567, K.2014/693) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurusunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 22/2/2022 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.